

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

23. oktober 2014*

»Præjudiciel forelæggelse — forordning (EF) nr. 44/2001 — artikel 31 — anmodning om anerkendelse og fuldbyrdelse af en retsafgørelse, hvorved der træffes bestemmelse om foreløbige eller sikrende retsmidler — artikel 1, stk. 1 — anvendelsesområde — det civil- og handelsretlige område — begreb — krav om erstatning for skade opstået som følge af påståede overtrædelser af Den Europæiske Unions konkurrenceret — rabatter på lufthavnsgebyrer — artikel 22, nr. 2) — enekompetence — begreb — tvist vedrørende selskaber og juridiske personer — afgørelse om tildeling af rabatter — artikel 34, nr. 1) — grunde til afslag på anerkendelse — grundlæggende retsprincipper i den stat, som anmodningen rettes til«

I sag C-302/13,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Augstākās Tiesas Senāts (Letland) ved afgørelse af 15. maj 2013, indgået til Domstolen den 3. juni 2013, i sagen:

flyLAL-Lithuanian Airlines AS, under likvidation

mod

Starptautiskā lidosta Rīga VAS,

Air Baltic Corporation AS,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Ilešič, samt dommerne A. Ó Caoimh, C. Toader (refererende dommer), E. Jarašiūnas og C.G. Fernlund,

generaladvokat: J. Kokott

justitssekretær: fuldmægtig M. Aleksejev,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 14. maj 2014,

efter at der er afgivet indlæg af:

- flyLAL-Lithuanian Airlines AS, under likvidation, ved advokatas R. Audzevičius samt advokāti V. Skrastiņš og A. Guļajevs
- Starptautiskā lidosta Rīga VAS ved advokāti U. Zeltiņš, G. Lejiņš, M. Aljēns, S. Novicka og K. Zile

* Processprog: lettisk.

- Air Baltic Corporation AS ved advokāti J. Jerņeva, D. Pāvila, og A. Lošmanis samt advokāta palīgs J. Kubilis
 - den lettiske regering ved I. Kalniņš og I. Nesterova, som befuldmægtigede
 - den litauiske regering ved A. Svinkūnaitė og D. Kriaučiūnas, som befuldmægtigede
 - den nederlandske regering ved M. Bulterman, som befuldmægtiget
 - Europa-Kommissionen ved A. Sauka, A.-M. Rouchaud-Joët og I. Rubene, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 3. juli 2014,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 1, artikel 22, nr. 2), artikel 34, nr. 1), og artikel 35, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001 L 12, s. 1).
- 2 Anmodningen er blevet fremsat under en sag mellem på den ene side det litauiske selskab flyLAL-Lithuanian Airlines AS, under likvidation (herefter »flyLAL«), og på den anden side det lettiske selskab Starptautiskā lidosta Rīga VAS, der driver Riga lufthavn (Letland) (herefter »Starptautiskā lidosta Rīga«), og det lettiske selskab Air Baltic Corporation AS (herefter »Air Baltic«) angående en anmodning om anerkendelse og fuldbyrdelse i Letland af en retsafgørelse fra en litauisk ret, hvorved der træffes bestemmelse om foreløbige eller sikrende retsmidler.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 6., 7., 16., 17. og 19. betragtning til forordning nr. 44/2001 er affattet således:
 - »(6) For at virkeliggøre målet om fri bevægelighed for retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område er det nødvendigt og hensigtsmæssigt, at reglerne for retternes kompetence og for anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser fastlægges i en bindende og umiddelbart gældende fællesskabsretsakt.
 - (7) Denne forordnings materielle anvendelsesområde skal omfatte alle de vigtigste spørgsmål på det civil- og handelsretlige område, bortset fra visse velafgrænsede delområder.
- [...]
- (16) Den gensidige tillid til retsplejen inden for Fællesskabet gør det berettiget, at retsafgørelser, der er truffet i en medlemsstat, automatisk anerkendes, uden at der stilles krav om en særlig procedure, medmindre anerkendelsen bestrides.
- (17) Denne samme gensidige tillid gør det også berettiget at operere med en effektiv og hurtig procedure for at erklære en retsafgørelse, der er truffet i én medlemsstat, for eksigibel i en anden medlemsstat. Med henblik herpå bør en retsafgørelse erklæres for eksigibel næsten automatisk

efter en simpel formel kontrol af de forelagte dokumenter, uden at retten på embeds vegne bør kunne påberåbe sig en af de i denne forordning anførte grunde til ikke at lade en retsafgørelse fuldbyrde.

[...]

(19) Kontinuiteten mellem [konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved de efterfølgende konventioner om nye medlemsstats tiltrædelse af denne konvention (herefter »Bruxelleskonventionen«)], og denne forordning bør sikres, og i den forbindelse bør der fastsættes overgangsbestemmelser. Samme kontinuitet bør gælde med hensyn til De Europæiske Fællesskabers Domstols fortolkning af Bruxelleskonventionen, og endvidere bør [den første protokol vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 1968, som revideret og ændret (EFT 1998 C 27, s. 28)], fortsat finde anvendelse på sager, der allerede er anlagt ved denne forordnings ikrafttræden.«

4 Ifølge dens artikel 1, stk. 1, finder forordning nr. 44/2001 anvendelse på det civil- og handelsretlige område. Den omfatter bl.a. ikke spørgsmål vedrørende skat, told eller administrative anliggender.

5 Følgende fastsættes i denne forordnings artikel 5, nr. 3) og 4):

»En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat

[...]

3) i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå

4) i sager, i hvilke der påstås erstatning eller genoprettelse af en tidligere tilstand i anledning af en strafbar handling, ved den ret, hvor straffesagen er anlagt, såfremt denne ret i henhold til sin egen lovgivning kan påkende borgerlige krav.«

6 Forordningens kapitel II angiver retternes kompetence. Kapitel II, afdeling 6, indeholder bestemmelser om enekompetence. Forordningens artikel 22 bestemmer i særdeleshed:

»Enekompetente, uden hensyn til bopæl, er:

[...]

2) i sager om gyldighed, ugyldighed eller opløsning af selskaber og andre juridiske personer, der har deres hjemsted på en medlemsstats område, eller om gyldighed af beslutninger truffet af disses organer, retterne i den pågældende medlemsstat. Ved afgørelsen af, hvor dette hjemsted er beliggende, skal retten anvende de internationalprivatretnlige regler, som gælder for den.«

7 Artikel 31 i forordning nr. 44/2001 bestemmer, at »[d]er [...] over for en medlemsstats retslige myndigheder [kan] anmodes om anvendelse af sådanne foreløbige, herunder sikrende, retsmidler, som er fastsat i den pågældende medlemsstats lovgivning, selv om en ret i en anden medlemsstat i medfør af denne forordning er kompetent til at påkende sagens realitet«.

8 Artikel 33-37 i forordning nr. 44/2001 omhandler anerkendelse af retsafgørelser. Artikel 33 fastslår princippet, hvorefter retsafgørelser, der er truffet af en ret i en anden medlemsstat, anerkendes, uden at der stilles krav om anvendelse af en særlig procedure. Artikel 34 og 35 angiver de situationer, i hvilke anerkendelse undtagelsesvis kan nægtes.

9 Artikel 34 i forordning nr. 44/2001 bestemmer:

»En retsafgørelse kan ikke anerkendes:

- 1) såfremt en anerkendelse åbenbart vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som anmodningen rettes til

[...]«

10 Nævnte forordnings artikel 35, stk. 1, har følgende ordlyd:

»En retsafgørelse kan endvidere ikke anerkendes, såfremt kompetencereglerne i kapitel II, afdeling 3, 4 og 6, er tilsidesat, eller der foreligger tilfælde, som omfattes af artikel 72.«

11 Samme forordnings artikel 36 og artikel 45, stk. 2, fastsætter, at en retsafgørelse, der er truffet i én medlemsstat, ikke kan efterprøves med hensyn til sagens realitet, før den anerkendes og fuldbyrdes i en anden medlemsstat.

Lettisk ret

12 I henhold til lov om luftfart (Likums »Par aviāciju«) i den affattelse, som finder anvendelse på omstændighederne i hovedsagen, skal luftfartøjsoperatører betale gebyrer bl.a. for benyttelse af lufthavne.

13 Ifølge den nævnte lov fastlægger ministerrådet proceduren for fastsættelse og fordeling af afgifterne.

14 I artikel 3, stk. 5, i ministerrådets dekret nr. 20 af 3. januar 2006 om fastsættelse af afgifter for luftfartstjenester og for ydelser leveret af Starptautiskā lidosta Rīga, samt om fastlæggelse af proceduren for afgifternes fordeling (*Latvijas Vēstnesis*, 2006, n° 10), bestemmes det, at enhver befordrer, som flyver til eller fra Riga lufthavn, indrømmes en rabat på afgifterne i forhold til antallet af passagerer, der befordres fra denne lufthavn i løbet af et år.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

15 Som det fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse, de sagsakter, der er til rådighed for Domstolen, og de indlæg, der blev afgivet under den skriftlige procedure og retsmødet, er den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse en del af et større retssagskompleks, der verserer for Lietuvos apeliacinis teismas (appellretten i Litauen). FlyLAL har med sit søgsmål nedlagt påstand om erstatning for skade opstået dels som følge af Air Baltics misbrug af sin dominerende stilling på markedet for flyafgange fra eller til Vilnius lufthavn (Litauen), dels som følge af en konkurrencestridig aftale mellem de to sagsøgte. Med henblik herpå anmodede sagsøgeren i hovedsagen om iværksættelse af foreløbige eller sikrende retsmidler.

16 Ved dom af 31. december 2008 imødekom Lietuvos apeliacinis teismas denne anmodning og traf, som et foreløbigt og sikrende retsmiddel, afgørelse om at beslaglægge løsøre og/eller fast ejendom samt ejendomsrettigheder, som tilhørte Air Baltic og Starptautiskā lidosta Rīga, til et beløb på 199 830 000 litauiske litas (LTL), dvs. 40 765 320 lettiske lats (LVL) (58 020 666,10 EUR).

17 Ved afgørelse af 19. januar 2012 besluttede Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa (distriktsdomstol i Vidzeme i Riga, Letland) at anerkende og fuldbyrde denne dom i Letland for så vidt angik beslaglæggelsen af løsøre og/eller fast ejendom samt ejendomsrettigheder, som tilhørte Air

Baltic og Starptautiskā lidosta Rīga. FlyLAL's påstand om sikkerhed for fuldbyrdelsen af nævnte dom blev ikke taget til følge. Efter appel blev denne afgørelse stadfæstet af Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija (den civilretlige afdeling ved appelretten i Riga, Letland).

- 18 Afgørelsen fra Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija er blevet appelleret til den forelæggende ret. Starptautiskā lidosta Rīga og Air Baltic har gjort gældende, at en anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelsen fra Lietuvos apeliacinis teismas den 31. december 2008 vil være i strid med såvel de folkeretlige regler om staters jurisdiktionelle immunitet som forordning nr. 44/2001. Disse parter har hævdet, at den foreliggende sag ikke henhører under denne forordnings anvendelsesområde. Da tvisten således vedrører lufthavnsafgifter, der er fastsat ved statslige regler, angår den ikke det civil- og handelsretlige område i nævnte forordnings forstand. Denne dom bør hverken anerkendes eller fuldbyrdes i Letland. Heroverfor har flyLAL anført, at selskabets søgsmål er af civilretlig karakter, idet der herved er nedlagt påstand om erstatning for skade opstået som følge af en overtrædelse af artikel 81 EF og 82 EF.
- 19 På grund af karakteren af de regler, som fastsætter lufthavnsafgifternes og rabatternes størrelse, er den forelæggende ret først og fremmest i tvivl om, hvorvidt den sag, den skal påkende, er en civil- eller handelsretlig sag som omhandlet i artikel 1 i forordning nr. 44/2001. Under henvisning til den løsning, som blev valgt i dom St. Paul Dairy (C-104/03, EU:C:2005:255), har den forelæggende ret således anført, at en retsafgørelse, hvorved der træffes bestemmelse om foreløbige og sikrende retsmidler, kun kan anerkendes på grundlag af denne forordning, såfremt den sag, hvori der er fremsat anmodning om disse foranstaltninger, er en civil- eller handelsretlig sag i nævnte forordnings forstand.
- 20 For det tilfælde, at Domstolen skulle finde, at tvisten i hovedsagen henhører under anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001, opstår dernæst spørgsmålet om enekompetence. Nævnte forordnings artikel 22, nr. 2), fastsætter, at der i sager om gyldigheden af beslutninger truffet af organer i selskaber og andre juridiske personer, der har deres hjemsted på en medlemsstats område, er en sådan enekompetence for retterne i den pågældende medlemsstat. Rabatten på lufthavnsafgifterne finder anvendelse på grundlag af beslutninger truffet af handelsselskabers organer. Derfor er der, for det første, usikkerhed om de litauiske retters kompetence. Da det i forordningens artikel 35, stk. 1, forbydes at anerkende retsafgørelser, hvis de tilsidesætter enekompetencereglerne, er den forelæggende ret for det andet i tvivl om, hvorvidt det er fornødent at undersøge dette spørgsmål.
- 21 Endelig bestemmer artikel 34, nr. 1), i forordning nr. 44/2001, at en retsafgørelse ikke kan anerkendes, såfremt anerkendelsen åbenbart vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som anmodningen rettes til. For det første er det krævede beløb betydeligt, og dommen af 31. december 2008 fra Lietuvos apeliacinis teismas forklarer ikke, hvorledes det omhandlede beløb er blevet beregnet. For det andet er søgsmålet anlagt mod handelsselskaber, hvori staten er aktionær. Da flyLAL er under likvidation, har Starptautiskā lidosta Rīga, Air Baltic og Republikken Letland, i tilfælde af, at søgsmålet ikke tages til følge under realitetsbehandlingen, ingen mulighed for at få dækket det tab, de vil blive påført som følge af anvendelsen af de foreløbige og sikrende retsmidler, som der træffes bestemmelse om ved denne dom. Disse omstændigheder skaber således tvivl om, hvorvidt anerkendelsen af den pågældende dom er i overensstemmelse med de grundlæggende retsprincipper i den stat, hvori der anmodes om anerkendelse, jf. den ovennævnte bestemmelse.
- 22 Augstākās Tiesas Senāts har på den baggrund besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
 - »1) Skal en sag, hvori der nedlægges påstand om erstatning for skade og tab og om, at de sagsøgte adfærd, bestående i indgåelse af en ulovlig aftale og misbrug af en dominerende stilling, erklæres ulovlig, og som er støttet på anvendelsen af almengyldige retsakter i en anden medlemsstat, anses for en civil- eller handelsretlig sag i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i forordning nr. 44/2011, når der henses til, at ulovlige aftaler er ugyldige fra tidspunktet for deres indgåelse,

og at vedtagelsen af en retsregel derimod er en statslig handling på det offentligretlige område (*acta iure imperii*), som er underlagt de folkeretlige regler om staters jurisdiktionelle immunitet over for retter i andre stater?

- 2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende (dvs. hvis der er tale om en civil- eller handelsretlig sag i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i forordningen), skal erstatningssøgsmålet da anses for en sag vedrørende gyldigheden af beslutninger truffet af selskabsorganer i henhold til forordningens artikel 22, [nr. 2)], hvorved der er mulighed for ikke at anerkende retsafgørelsen i medfør af forordningens artikel 35, stk. 1?
- 3) Såfremt genstanden for erstatningssøgsmålet henhører under anvendelsesområdet for forordningens artikel 22, [nr. 2)] (enekompetence), har retten i den stat, hvori der anmodes om anerkendelse, da pligt til at efterprøve, om der foreligger sådanne omstændigheder, som er opregnet i forordningens artikel 35, stk. 1, i forbindelse med anerkendelsen af en retsafgørelse, hvorved der er iværksat foreløbige og sikrende retsmidler?
- 4) Kan klausulen om grundlæggende retsprincipper i forordningens artikel 34, [nr. 1)], fortolkes således, at anerkendelsen af en retsafgørelse, hvorved der er iværksat foreløbige og sikrende retsmidler, er i strid med de grundlæggende retsprincipper (*ordre public*) i en medlemsstat, 1) hvis det primære grundlag for iværksættelsen af de foreløbige og sikrende retsmidler er det påståvnte beløbs anseelige størrelse, uden at der er foretaget en rimelig og begrundet beregning heraf, og 2) hvis anerkendelsen og fuldbyrdelsen af den pågældende retsafgørelse kan påføre de sagsøgte parter et tab, som sagsøgeren – et selskab, der er under likvidation – ikke har mulighed for at erstatte i tilfælde af, at erstatningssøgsmålet forkastes, hvilket kan have indvirkning på de økonomiske interesser hos den stat, hvori der anmodes om anerkendelse, hvorved statens sikkerhed således bringes i fare, henset til, at Republikken Letland ejer 100% af aktierne i [Starptautiskā] [I]idosta Rīga og 52,6% af aktierne i Air Baltic?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 23 Den forelæggende ret ønsker med det første spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om artikel 1, stk. 1, i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at et søgsmål som det i hovedsagen omhandlede, hvori der er nedlagt påstand om erstatning for skade opstået som følge af påståede overtrædelser af EU-konkurrenceretten, henhører under begrebet »det civil- og handelsretlige område« i denne bestemmelses forstand og derfor er omfattet af denne forordnings anvendelsesområde.
- 24 Indledningsvis bemærkes, at det følger af fast praksis, at med henblik på i videst muligt omfang at sikre, at medlemsstaterne og de berørte personer har samme og ensartede rettigheder og forpligtelser i henhold til forordning nr. 44/2001, skal begrebet »det civil- og handelsretlige område« ikke fortolkes som en ren henvisning til den ene eller den anden af de berørte staters nationale ret. Nævnte begreb skal anses for et selvstændigt begreb, som skal fortolkes under hensyn dels til nævnte forordnings mål og opbygning, dels til de almindelige principper, der kan udledes af de nationale retsordener under ét (jf. i denne retning domme *Apostolides*, C-420/07, EU:C:2009:271, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis, *Cartier parfums-lunettes* og *Axa Corporate Solutions Assurance*, C-1/13, EU:C:2014:109, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis, samt *Hi Hotel HCF*, C-387/12, EU:C:2014:215, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).
- 25 Dernæst bemærkes, at for så vidt som forordning nr. 44/2001 i forholdet mellem medlemsstaterne nu erstatter Bruxelleskonventionen, gælder den af Domstolen anlagte fortolkning af bestemmelserne i denne konvention desuden også for denne forordnings bestemmelser, når bestemmelserne i disse

instrumenter kan sidestilles med hinanden (jf. i denne retning domme Sunico m.fl., C-49/12, EU:C:2013:545, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis, og Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, præmis 19 og den deri nævnte retspraksis).

- 26 Anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001 er, som det også er tilfældet med Bruxelleskonventionen, begrænset til begrebet det civil- og handelsretlige område. For at afgøre, om et område er omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001, er det nødvendigt at undersøge de faktorer, som karakteriserer retsforholdet mellem parterne i tvisten eller tvistens genstand (jf. i denne retning domme Sapir m.fl., C-645/11, EU:C:2013:228, præmis 32 og 34 og den deri nævnte retspraksis, og Sunico m.fl., EU:C:2013:545, præmis 33 og 35 samt den deri nævnte retspraksis).
- 27 Det fremgår af artikel 5, nr. 3) og 4), i forordning nr. 44/2001, at søgsmål med påstand om skadeserstatning principielt henhører under det civil- og handelsretlige område og derfor er omfattet af denne forordnings anvendelsesområde. Som det er anført i syvende betragtning til nævnte forordning, skal dennes materielle anvendelsesområde omfatte alle de vigtigste spørgsmål på det civil- og handelsretlige område, bortset fra visse velafgrænsede delområder. De områder, der er udelukket fra forordning nr. 44/2001's anvendelsesområde, udgør undtagelser, der, som alle undtagelser, og henset til nævnte forordnings formål om at bevare og udbygge et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed, hvor der er fri bevægelighed for retsafgørelser, skal fortolkes strengt.
- 28 Formålet med det af flyLAL anlagte søgsmål er at opnå erstatning for skade forbundet med en påstået overtrædelse af konkurrenceretten. Det henhører således under reglerne om det civilretlige erstatningsansvar uden for kontrakt (jf. analogt dom Sunico m.fl., EU:C:2013:545, præmis 37).
- 29 Herefter er et søgsmål som det i hovedsagen omhandlede, hvis formål er at opnå erstatning for skade opstået som følge af overtrædelse af konkurrencereglerne, af civil- og handelsretlig karakter.
- 30 Det er korrekt, at Domstolen har fastslået, at selv om visse tvister mellem en offentlig myndighed og en privatperson kan henhøre under anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001, forholder det sig anderledes, når den offentlige myndighed udøver offentligretlige beføjelser (domme Sapir m.fl., EU:C:2013:228, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis, og Sunico m.fl., EU:C:2013:545, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).
- 31 Hvis en af parterne i tvisten udøver offentlig myndighed, fordi denne part udøver beføjelser, som er særligt vidtgående i forhold til de retsregler, der finder anvendelse i forholdet mellem privatpersoner, er en sådan tvist således udelukket fra det civil- og handelsretlige område i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 1, stk. 1, i forordning nr. 44/2001 (jf. i denne retning dom Apostolides, EU:C:2009:271, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis).
- 32 For så vidt angår en route-afgifter på luftfartsområdet har Domstolen udtalt, at kontrol og overvågning af luftrummet er aktiviteter, der henhører under egentlige offentligretlige beføjelser, og som til deres gennemførelse kræver udøvelse af en sådan offentlig myndighed (jf. i denne retning dom SAT Fluggesellschaft, C-364/92, EU:C:1994:7, præmis 28).
- 33 Domstolen har dog allerede fastslået, at det udgør en økonomisk virksomhed at stille lufthavnsanlæg til rådighed mod betaling af et gebyr (jf. i denne retning domme Aéroports de Paris mod Kommissionen, C-82/01 P, EU:C:2002:617, præmis 78, og Mitteldeutsche Flughafen og Flughafen Leipzig mod Kommissionen, C-288/11 P, EU:C:2012:821, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis). Et sådant retsforhold henhører derfor under det civil- og handelsretlige område.
- 34 Under omstændigheder som de i hovedsagen foreliggende kan det forhold, at de påståede overtrædelser af konkurrenceretten følger af lettiske lovbestemmelser, og at staten ejer kapitalandele på 100% og 52,6% i sagsøgerne i hovedsagen, ikke føre til en anden konklusion.

- 35 For det første er det således uden relevans, at Starptautiskā lidosta Rīga for så vidt angår fastsættelsen af lufthavnsgebyrsatser og rabat herpå er underlagt Republikken Letlands lovbestemmelser, der finder generel anvendelse. Denne omstændighed vedrører derimod retsforholdet mellem denne medlemsstat og Starptautiskā lidosta Rīga og påvirker ikke retsforholdet mellem sidstnævnte og de luftfartsselskaber, der modtager dette selskabs tjenesteydelser.
- 36 Som generaladvokaten har anført i punkt 61 i forslaget til afgørelse, er den manglende anvendelse af de i hovedsagen omhandlede nationale lovbestemmelser ikke en direkte følge af erstatningssøgsmålet, men udgør snarere en indirekte følge af en exceptionel kontrol.
- 37 For det andet er den lettiske stat ikke part i hovedsagen, og den betragtning, at denne er aktionær i de nævnte selskaber, er ikke i sig selv en omstændighed, der svarer til, at den nævnte medlemsstat udøver offentlig myndighed. Denne betragtning gælder så meget desto mere, når disse selskaber, der ganske vist hovedsageligt eller udelukkende ejes af nævnte stat, opfører sig som en hvilken som helst erhvervsdrivende, det være sig en fysisk eller juridisk person, der opererer på et givent marked. Søgsmålet er således ikke rettet mod handlinger eller procedurer, der forudsætter udøvelse af offentlig myndighed fra en sagens parter, men mod handlinger foretaget af private (jf. i denne retning dom Apostolides, EU:C:2009:271, præmis 45).
- 38 Det følger af samtlige ovenstående betragtninger, at det første spørgsmål skal besvares med, at artikel 1, stk. 1, i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at et søgsmål som det i hovedsagen omhandlede, hvori der er nedlagt påstand om erstatning for skade opstået som følge af påståede overtrædelser af EU-konkurrenceretten, henhører under begrebet »det civil- og handelsretlige område« i denne bestemmelses forstand og derfor er omfattet af denne forordnings anvendelsesområde.

Om det andet og det tredje spørgsmål

- 39 Den forelæggende ret ønsker med det andet og det tredje spørgsmål, der behandles samlet, nærmere bestemt oplyst, om artikel 22, nr. 2), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at et søgsmål som det i hovedsagen omhandlede, hvori der er nedlagt påstand om erstatning for skade opstået som følge af påståede overtrædelser af EU-konkurrenceretten, skal anses for en sag vedrørende gyldigheden af beslutninger truffet af selskabsorganer i denne bestemmelses forstand. I bekræftende tilfælde ønsker den forelæggende ret oplyst, om det, når søgsmålet vedrørende sagens realitet er anlagt for en anden ret end den kompetente ret i henhold til artikel 22, nr. 2), forholder sig således, at denne bestemmelse, sammenholdt med forordningens artikel 35, er til hinder for anerkendelsen af en retsafgørelse fra denne anden ret, hvorved der træffes bestemmelse om foreløbige og sikrende retsmidler.
- 40 Domstolen har for så vidt angår artikel 22, nr. 2), i forordning nr. 44/2001 allerede haft lejlighed til fastslå, at denne bestemmelse skal fortolkes således, at dens anvendelsesområde kun omfatter tvister, hvori en part anfægter gyldigheden af en beslutning truffet af et organ under et selskab i medfør af den anvendelige selskabsret eller de vedtægtsmæssige bestemmelser vedrørende selskabets organers funktionsmåde (dom Hassett og Doherty, C-372/07, EU:C:2008:534, præmis 26).
- 41 Som det fremgår af besvarelsen af det første spørgsmål, vedrører hovedsagens realitet et krav om erstatning for skade opstået som følge af påståede overtrædelser af EU-konkurrenceretten og ikke gyldighed, ugyldighed eller opløsning af selskaber og andre juridiske personer, eller gyldighed af beslutninger truffet af disses organer som omhandlet i nævnte forordnings artikel 22, nr. 2).

- 42 Den første del af det andet og det tredje spørgsmål skal derfor besvares med, at artikel 22, nr. 2), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at et søgsmål som det i hovedsagen omhandlede, hvori der er nedlagt påstand om erstatning for skade opstået som følge af påståede overtrædelser af EU-konkurrenceretten, ikke er en sag vedrørende gyldigheden af beslutninger truffet af selskabsorganer i denne bestemmelses forstand.
- 43 Henset til besvarelsen af den første del af det andet og det tredje spørgsmål er det uforholdt at besvare den anden del af disse spørgsmål vedrørende den nævnte forordnings artikel 35, stk. 1.

Det fjerde spørgsmål

- 44 Den forelæggende ret ønsker med det fjerde spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om artikel 34, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at en manglende begrundelse for fastsættelsen af det beløb, som er genstand for de foreløbige og sikrende retsmidler, der er iværksat ved den retsafgørelse, som der anmodes om anerkendelse og fuldbyrdelse af, eller en påberåbelse af alvorlige økonomiske konsekvenser udgør grunde til at fastslå en tilsidesættelse af grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, således at det i denne medlemsstat kan nægtes at anerkende og fuldbyrde en sådan retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat.
- 45 Indledningsvis bemærkes, at reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse i forordning nr. 44/2001, således som det fremgår af 16. og 17. betragtning til denne forordning, er baseret på gensidig tillid i den retlige forvaltning i Den Europæiske Union. En sådan tillid kræver, at de retsafgørelser, der træffes i en medlemsstat, ikke blot anerkendes fuldt ud i en anden medlemsstat, men også, at proceduren for at erklære disse retsafgørelser for eksigible i sidstnævnte medlemsstat er effektiv og hurtig. En sådan procedure må ifølge 17. betragtning til forordningen alene omfatte en simpel formel kontrol af de dokumenter, der kræves, for at en afgørelse kan erklæres for eksigibel i den medlemsstat, som anmodningen rettes til (jf. i denne retning dom Prism Investments, C-139/10, EU:C:2011:653, præmis 27 og 28).
- 46 Dernæst bemærkes, at i henhold til artikel 34, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 kan en retsafgørelse ikke anerkendes, såfremt en anerkendelse åbenbart vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som anmodningen rettes til. De indsigelsesgrunde, der kan påberåbes, er udtrykkeligt opregnet i artikel 34 og 35 i denne forordning. Denne liste, hvis indhold ifølge fast retspraksis skal fortolkes strengt, er udtømmende (jf. i denne retning domme Apostolides, EU:C:2009:271, præmis 55 og den deri nævnte retspraksis, og Prism Investments, EU:C:2011:653, præmis 33).
- 47 Endelig følger det af fast praksis, at de kontraherende stater som følge af forbeholdet i artikel 34, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 ganske vist som udgangspunkt frit kan fastlægge, hvilke krav der i overensstemmelse med deres nationale opfattelse stilles ifølge deres grundlæggende retsprincipper, men at grænserne for begrebet må fastlægges ved en fortolkning af denne forordning. Skønt det ikke tilkommer Domstolen at fastlægge indholdet af en medlemsstats grundlæggende retsprincipper, skal denne derfor ikke desto mindre efterprøve de grænser, inden for hvilke en ret i en medlemsstat kan anvende begrebet som begrundelse for ikke at anerkende en retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat (jf. i denne retning domme Krombach, C-7/98, EU:C:2000:164, præmis 22 og 23, og Renault, C-38/98, EU:C:2000:225, præmis 27 og 28).
- 48 I denne forbindelse indebærer forbuddet i artikel 36 og i artikel 45, stk. 2, i forordning nr. 44/2001 mod en efterprøvelse af realiteten af en retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat, at retten i den stat, anmodningen rettes til, ikke må afvise at anerkende eller fuldbyrde retsafgørelsen alene med den begrundelse, at den retsregel, retten i domsstaten har anvendt, afviger fra den retsregel, som retten i den stat, anmodningen rettes til, ville have anvendt, hvis den skulle påkende sagen. Retten i

den stat, anmodningen rettes til, må heller ikke efterprøve rigtigheden af den retlige bedømmelse eller den bedømmelse af de faktiske omstændigheder, der er foretaget af retten i domsstaten (jf. dom Apostolides, EU:C:2009:271, præmis 58 og den deri nævnte retspraksis).

- 49 En anvendelse af klausulen om grundlæggende retsprincipper i artikel 34, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 kan kun komme på tale i tilfælde, hvor anerkendelse eller fuldbyrdelse af den retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat, på helt uantagelig måde vil være i strid med retsordenen i den stat, anmodningen rettes til, idet dette ville udgøre et indgreb i et grundlæggende princip. For at være i overensstemmelse med forbuddet mod efterprøvelse af realiteten af en retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat, må det kræves, at indgrebet udgør en åbenbar overtrædelse af en retsregel, der anses for væsentlig i retsordenen i den stat, anmodningen rettes til, eller af en rettighed, der er anerkendt som grundlæggende i den pågældende retsorden (jf. dom Apostolides, EU:C:2009:271, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis).
- 50 I det foreliggende tilfælde er den forelæggende ret i tvivl dels om, hvilke konsekvenser der skal drages af den manglende begrundelse for fremgangsmåden for fastsættelse af det beløb, som er genstand for de foreløbige og sikrende retsmidler, der er iværksat ved den retsafgørelse, som der anmodes om anerkendelse og fuldbyrdelse af, dels om, hvilke konsekvenser der skal drages af dette beløbs størrelse.
- 51 Hvad for det første angår den manglende begrundelse har Domstolen fastslået, at overholdelse af retten til en retfærdig rettergang kræver, at enhver retsafgørelse er begrundet, således at det bliver gjort muligt for sagsøgte dels at forstå, hvorfor han er blevet dømt, dels på nyttig og effektiv vis at tage retslige skridt til prøvelse af en sådan afgørelse (dom Trade Agency, C-619/10, EU:C:2012:531, præmis 53 og den deri nævnte retspraksis).
- 52 Det bemærkes, at omfanget af begrundelsespligten kan være forskellig, afhængig af arten af den omhandlede retsafgørelse, og at dette omfang – samtidig med at der tages hensyn til de processuelle garantier, der er knyttet til denne retsafgørelse – skal vurderes under hensyn til den pågældende procedure som helhed og på grundlag af samtlige foreliggende relevante omstændigheder med henblik på at prøve, om de nævnte garantier sikrer de pågældende personer muligheden for på nyttig og effektiv vis at tage retslige skridt til at anfægte nævnte retsafgørelse (jf. i denne retning dom Trade Agency, EU:C:2012:531, præmis 60 og den deri nævnte retspraksis).
- 53 I det foreliggende tilfælde fremgår det af samtlige de oplysninger, som Domstolen råder over, at der dels ikke er tale om en manglende begrundelse, eftersom det er muligt at følge det ræsonnement, som førte til fastsættelsen af det omhandlede beløb. Dels havde de berørte parter mulighed for at anlægge søgsmål til prøvelse af denne afgørelse, og parterne gjorde brug af denne mulighed.
- 54 De elementære principper om en retfærdig rettergang er derfor overholdt, og der er følgelig ikke grundlag for at antage, at grundlæggende retsprincipper er blevet tilsidesat.
- 55 Hvad for det andet angår de konsekvenser, der må drages af størrelsen af det beløb, som er genstand for de foreløbige og sikrende retsmidler, der er iværksat ved den retsafgørelse, som der anmodes om anerkendelse og fuldbyrdelse af, må det understreges, at som anført i denne doms præmis 49 har begrebet grundlæggende retsprincipper til formål at hindre en åbenbar overtrædelse af en retsregel, der anses for væsentlig i retsordenen i den stat, anmodningen rettes til, eller af en rettighed, der er anerkendt som grundlæggende i den pågældende retsorden.
- 56 Som det blev anført af generaladvokaten i punkt 84 og 85 i forslaget til afgørelse, tager begrebet »grundlæggende retsprincipper« i artikel 34, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 sigte på at beskytte retlige interesser, der kommer til udtryk i en retsregel, og ikke rent økonomiske interesser. Dette gælder, som nævnt i denne doms præmis 37, ligeledes, når den, der udøver offentlig myndighed, opfører sig som en erhvervsdrivende på markedet – i det foreliggende tilfælde som en aktionær – og udsætter sig for en risiko for at lide en vis skade.

- 57 For det første fremgår det af indlæggene for Domstolen, at de økonomiske konsekvenser af det mulige tabs størrelse allerede har været genstand for debat for de litauiske retsinstanser. For det andet består de i hovedsagen omhandlede foreløbige og sikrende retsmidler, således som Kommissionen har understreget, ikke af udbetaling af et beløb, men alene af en kontrol med de goder, som tilhører de sagsøgte i hovedsagen.
- 58 Herefter må det antages, at alene en påberåbelse af alvorlige økonomiske konsekvenser ikke udgør en tilsidesættelse af grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 34, nr. 1), i forordning nr. 44/2001.
- 59 Det følger af samtlige de anførte betragtninger, at artikel 34, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at hverken fremgangsmåden for fastsættelse af det beløb, som er genstand for de foreløbige og sikrende retsmidler, der er iværksat ved den retsafgørelse, som der anmodes om anerkendelse og fuldbyrdelse af – når det er muligt at følge det ræsonnement, som førte til fastsættelsen af det pågældende beløb, og selv om der var en klageadgang, som blev benyttet for at anfægte denne beregningsmetode – eller alene en påberåbelse af alvorlige økonomiske konsekvenser udgør grunde til at fastslå en tilsidesættelse af grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, således at det i denne medlemsstat kan nægtes at anerkende og fuldbyrde en sådan retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat.

Sagens omkostninger

- 60 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

- 1) **Artikel 1, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at et søgsmål som det i hovedsagen omhandlede, hvori der er nedlagt påstand om erstatning for skade opstået som følge af påståede overtrædelser af EU-konkurrenceretten, henhører under begrebet »det civil- og handelsretlige område« i denne bestemmelses forstand og derfor er omfattet af denne forordnings anvendelsesområde.**
- 2) **Artikel 22, nr. 2), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at et søgsmål som det i hovedsagen omhandlede, hvori der er nedlagt påstand om erstatning for skade opstået som følge af påståede overtrædelser af EU-konkurrenceretten, ikke er en sag vedrørende gyldigheden af beslutninger truffet af selskabsorganer i denne bestemmelses forstand.**
- 3) **Artikel 34, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at hverken fremgangsmåden for fastsættelse af det beløb, som er genstand for de foreløbige og sikrende retsmidler, der er iværksat ved den retsafgørelse, som der anmodes om anerkendelse og fuldbyrdelse af – når det er muligt at følge det ræsonnement, som førte til fastsættelsen af det pågældende beløb, og selv om der var en klageadgang, som blev benyttet for at anfægte denne beregningsmetode – eller alene en påberåbelse af alvorlige økonomiske konsekvenser udgør grunde til at fastslå en tilsidesættelse af grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, således at det i denne medlemsstat kan nægtes at anerkende og fuldbyrde en sådan retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat.**

Underskrifter